

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa P. C.

przeciwko Przedsiębiorstwu „R.” Spółce Akcyjnej w L.

o odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji, wynagrodzenie, ekwiwalent

pieniężny za urlop wypoczynkowy i zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 24 kwietnia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w L.

z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt VIII Pa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2.025 zł
(dwa tysiące dwadzieścia pięć) tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 8 marca 2017 r. oddalił apelację powoda P. C. od wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 27 stycznia 2016 r., którym zasądzono od pozwanej Przedsiębiorstwa „R.” w L. na rzecz powoda: 1) kwotę 15.674,51 zł tytułem odszkodowania za przestrzeganie umowy o zakazie konkurencji w okresie od dnia 7 listopada 2014 r. do dnia 31 marca 2015 r. wraz z odsetkami; 2) kwotę 4.000 zł tytułem wynagrodzenia za pracę za okres

od dnia 1 do dnia 6 listopada 2014 r. wraz z ustawowymi odsetkami, 3) kwotę 74.661,50 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 7 listopada 2014 r. oraz oddalono powództwo w pozostałej części, tj. w zakresie kwoty 127.222,48 zł (4).

Sąd Okręgowy odnosząc się do wysokości należnych powodowi kwot tytułem odszkodowania z umowy o zakazie konkurencji, wynagrodzenia, ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że użyte w § 9 ust. 2 umowy o pracę z dnia 29 marca 2010 r., zmienionej aneksem nr 1 pojęcie „wypracowany zysk netto” za każdy rok, będący podstawą do naliczenia premii należy rozumieć jako zysk wynikający z bilansu działalności pozwanej w danym roku, podlegający zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie Wspólników, zastąpione następnie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Wskazał także, że przysługująca powodowi premia roczna miała wynosić 6% wypracowanego przez Spółkę zysku netto za dany rok. Ponieważ zysk netto za rok 2014 wyniósł kwotę 532.385,13 zł, to należna powodowi premia roczna stanowi kwotę 31.943,11 zł. Wobec tego pozostała część wypłaconych powodowi zaliczek kwartalnych tytułem premii rocznej w łącznej kwocie 306.496,53 zł, pomniejszona o zwróconą przez niego kwotę 6.631,82 zł, stanowiła świadczenie nienależne (art. 410 § 2 k.c.) i nie mogła stanowić podstawy do naliczania dochodzonego odszkodowania karencyjnego oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w całości. Wniósł o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego i podwyższenie zasądzonego na jego rzecz odszkodowania za przestrzeganie umowy o zakazie konkurencji o kwotę 66.361,06 zł, ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy o kwotę 54.229,60 zł oraz o zasądzenie na jego rzecz kwoty 6.631,82 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia a także o orzeczenie o obowiązku zwrotu przez pozwaną spełnionego przez niego świadczenia w zakresie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego przez zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 2.700 zł oraz kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych. Skarżący wniósł też o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Skarga kasacyjna została oparta na obu podstawach, tj. naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania a mianowicie:

1) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i § 9 ust. 2 i ust. 2c umowy o pracę przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że strony nie uregulowały wprost katalogu przesłanek uprawniających Radę Nadzorczą do domagania się od skarżącego zwrotu uprzednio pobranych zaliczek na poczet premii, chociaż strony zgodnie twierdziły, iż podstawę do wzajemnych rozliczeń z tego tytułu stanowił § 9 ust. 2c umowy, a sporne pomiędzy nimi były jedynie przesłanki aktualizujące ten obowiązek (wyłącznie brak zysku za rok, czy również ostateczny zysk roczny na poziomie niższym niż szacowany kwartalnie);

2) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i § 9 ust. 2 umowy o pracę przez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wykładni użytego w § 9 ust. 2 umowy o pracę pojęcia „wypracowanego zysku netto” i wbrew kodeksowym regułom wykładni tj. z pominięciem okoliczności towarzyszących zamianie postanowień umowy i zaniechaniem badania zgodnego zamiaru stron;

3) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i § 9 ust. 2a-c umowy o pracę przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że premia, o której mowa w tych przepisach miała charakter uznaniowy, chociaż umowa zawiera konkretne przesłanki, których spełnienie warunkowało wypłatę premii, a więc nie miała ona charakteru nagrody;

4) art. 65 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. w związku z art. 300 k.p. i § 9 ust. 2a-c umowy o pracę przez jego niewłaściwe zastosowanie i wyinterpretowanie z § 9 ust. 2a-c, że przesłanką uprawniającą Radę Nadzorczą do żądania zwrotu uprzednio wpłaconych zaliczek na poczet premii rocznej jest zysk bilansowy na koniec roku obrachunkowego niższy niż suma zaliczek wypłaconych kwartalnie, a nie brak zysku za rok;

5) art. 410 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez jego zastosowanie, mimo że strony umowy o pracę wyczerpująco uregulowały zasady żądania zwrotu wypłaconych zaliczek na poczet premii, co czyniło niedopuszczalnym ustalanie zakresu wzajemnych zobowiązań stron przy zastosowaniu przepisów o nienależnym świadczeniu;

6) art. 410 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez jego błędną wykładnię

i przyjęcie, że podstawa do świadczenia przez pozwaną na rzecz skarżącego odpadła dopiero z dniem, w którym możliwe stało się ustalenie wysokości zysku netto za 2014 r. (tj. z dniem 31 grudnia 2015 r.), gdy stosunek pracy między stronami ustał z dniem 6 listopada 2014 r. i z tą datą odpadła podstawa świadczenia pozwanej na rzecz skarżącego;

7) art. 409 k.c. w związku z art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez jego niezastosowanie i pominięcie kwestii ewentualnego wygaśnięcia obowiązku zwrotu świadczenia spełnionego na rzecz skarżącego przy ocenie skuteczności podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia;

8) art. 101² § 3 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie i ustalenie wysokości należnego odszkodowania za powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej poniżej ustawowego minimum, tj. 25% wynagrodzenia otrzymanego przez skarżącego przed ustaniem stosunku pracy;

9) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez wadliwe uzasadnienie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej wykładni § 9 ust. 2c umowy o pracę oraz w zakresie wyjaśnienia podstawy prawnej, na jakiej uwzględniono podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia – przejawiające się w szeregu sprzecznych twierdzeń uniemożliwiających odtworzenie toku rozumowania Sądu drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, „czy wypłacone pracownikowi zaliczki na poczet rocznej premii ustalane jako określony procent zysku netto osiągniętego przez pracodawcę w danym kwartale roku obrachunkowego, stają się świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 § 1 i 2 k.c. (*condictio causa finitd*) w części, w jakiej ich suma przewyższa premię roczną ustalaną, jako określony procent wypracowanego zysku netto osiągniętego na koniec roku obrachunkowego – w sytuacji, gdy rozwiązanie stosunku pracy (tj. ustanie umowy ze skutkiem *ex nunc*) miało miejsce przed zakończeniem roku obrachunkowego, zaś w umowie o pracę określono przesłanki możliwości wystąpienia przez pracodawcę z żądaniem zwrotu pobranych uprzednio zaliczek, które nie zostały spełnione?”.

W ocenie skarżącego skarga jest także oczywiście uzasadniona w związku

naruszeniem „reguł wykładni oświadczeń woli uregulowanych na gruncie art. 65 § 1 i 2 k.c.”, co ma polegać na tym, że Sąd Okręgowy nadał kluczowemu postanowieniu umownemu – § 9 ust. 2c umowy – dwa odmienne, wzajemnie wykluczające się znaczenia, raz uznając, że postanowienie to może stanowić podstawę do domagania się zwrotu pobranych zaliczek wyłącznie w sytuacji, gdy pozwana nie wypracowała w danym roku obrachunkowym żadnego zysku i nie ma podstaw do uznania, iż zgodnym zamiarem stron było objęcie tym postanowieniem sytuacji, gdy ostateczny zysk roczny pozwanej obejmował mniejszą kwotę niż szacowana kwartalnie (strona 25 uzasadnienia wyroku), a raz, że postanowienie to dotyczy sytuacji, gdy pozwana osiągnęła na koniec roku obrachunkowego dodatni wynik finansowy, lecz niższy niż szacowany kwartalnie (strona 27 uzasadnienia wyroku).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi

kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) i oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa, jeśli skarżący powołuje jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego powinien mieć na uwadze, że zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioszek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd

drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467). Problem przedstawiony jako istotne zagadnienie prawne nie może też sprowadzać się do zwykłej wykładni i stosowania prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909, oraz z dnia 8 września 2008 r., III UK 55/08, niepubl.) ani sprowadzać się do wątpliwości skarżącego odnośnie do prawidłowości rozstrzygnięcia jego indywidualnej sprawy. Zatem rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575).

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić zatem trzeba, że przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu, ponieważ skarżący nie powiązał go z określonym przepisem prawa, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, gdyż w rzeczywistości ma jedynie rozwiązać wątpliwości skarżącego odnośnie do prawidłowości rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy. Ponadto odpowiedzi na wątpliwości skarżącego można wyjaśnić w drodze prostego zastosowania przepisów, które zostały zastosowane przez Sady orzekające w sprawie z uwagi na poczynione ustalenia faktyczne. Tylko dla porządku warto wobec tego nadmienić, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał w jakich przypadkach mamy do czynienia z odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia dokonując wykładni art. 410 § 1 i 2 k.c., co zauważa również sam skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Nie może także zniknąć z pola widzenia, że wtedy, gdy prawo do spornej premii rocznej uzależnione jest od osiągnięcia

zysku netto, ustalenie należnej kwoty z tego tytułu możliwe staje się dopiero z upływem konkretnego roku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2016 r., II PK 20/15, LEX nr 2019609).

Skarga nie spełnia także wymogów koniecznych dla przesłanki oczywistego uzasadnienia skargi. Jeżeli bowiem przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyvodu prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355).

Skarżący powołując się na oczywistą zasadność skargi stwierdził, że ma ona wynikać „z naruszenia reguł wykładni oświadczeń woli uregulowanych na gruncie art. 65 § 1 i 2 k.c.”. Nie wykazał jednak na czym polegać kwalifikowana postać naruszenia tego przepisu, koncentrując się na zarzucie, jakoby Sąd Okręgowy

nadał jednemu postanowieniu umownemu, którego sens jest kluczowy dla rozstrzygnięcia, tj. § 9 ust. 2c aneksu dwa odmienne, wzajemnie wykluczające się znaczenia. Zauważyć jednak trzeba, że skarżący na jego potwierdzenie wybiórczo zacytował dwa fragmenty uzasadnienia, w sposób wyrwany z kontekstu. Niezależnie od powyższego, w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych i wchodzi w zakres podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, a uchybienia w tym zakresie mogą być - z ograniczeniami przewidzianymi w art. 398 § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. – wykazywane w ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie wystarczy więc zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. i twierdzenie, że wola stron była inna niż ustalono, gdy nie zostały podważone ustalenia, na podstawie których stwierdzono taką wolę stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 175/05, LEX nr 424367; z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania po myśli art. 98 § 1 k.p.c.